

ערכת יומן מסע לפולין - ספירלה כריכה קשה

כולל
מעטפה מודבקת
לכריכה הפנימית

LouStudio התקשרו עכשיו 054-5838348

ערכת יומן מסע לפולין - ספירלה כריכה קשה באריזת צלופן כולל עט ומעטפה מודבקת לכריכה

התקשרו עכשיו 054-5838348 **LouiStudio**

ערכת יומן מסע לפולין - ספירלה כריכה קשה באריזת צלופן כולל עט ומעטפה מודבקת לכריכה

“עזרתי בעזר אהיה אהם אהו”

לומדים, זוכרים, משמרים
מסע של אדם בעקבות בני אדם

משלחת אורט מוצקין 2019 מחזור ע"ג

"הזהו אדם?" פרימו לוי

"אתם היושבים באין מחריד
במשכנות מבטחים;
אתם המוצאים מאכל חם ופני ידיד
בשובכם הביתה עם דמדומים:
התבוננו וראו הזהו אדם
העובד בביצה הקרה;
הוא, שאינו יודע מנוחה ונלחם
למען פת לחם זעירה.
שבעבור 'כן' או 'לא' לבן מוות היה.
התבוננו וראו האם אישה היא זאת.
בת בלי שם ובלא שיער;
שלא נותר בה עוד כוח לזכור,
שעיניה ריקות וצונן חיקה
כצפרדע ביום חורף וכפור.
הרהרו וזיכרו כי כל זאת אירע
והיו הדברים האלה:
אשר אנוכי מצוכם
לחקוק בלבבכם.
ושיננתם אותם לבניכם.
בשבתכם בבית ובלכתכם בדרך,
בשכבכם ובקומכם.
והיה כי תדומו – יאבד בתיכם.
ויך בכם החולי מכף רגל עד קודקוד.
ויהפכו מכם פניהם יוצאי חלציכם, עוד."

דבר מנהלת קריית החינוך אורט מוצקין

משלחת פולין תשע"ט, (אוגוסט 2019)

תלמידים ומורים יקרים,

*"על דעת עיני שראו את השכול... נדרתי הנדר: אלכור את הכל אלכור - ודכור
לא לשכות... קוננס אק לריק יעכור ליל הלעס... ואאוס לא אלמא עס הפעס"*
(מתוך "נדר" אברהם שלונסקי)

אתם יוצאים למסע לפולין, מסע בו אתם צועדים בעקבות ששה מליון יהודים שנרצחו. זהו מסע לזכר המתים, מסע למען החיים ובעיקר למען עתידנו במדינה. עברתם תהליך של הכנה היסטורית ורגשית לקראת הדרך שבה עתידים אתם ללכת, דרך הנושאת בחובה מטען של מראות, של זיכרונות ושל התמודדויות רגשיות וערכיות לא פשוטות.

לכל אחד ואחת מחברי המשלחת ציפיות משלו מהמסע, דרך אישית משלו לשאול, להבין, להפנים ולהרגיש.

זה המקום לכבד את דרכו של כל אחד ואחת, לכבד את היחד ואת הלבד את הדיבורים והשתיקות.

בשירו "נדר" מציע המשורר אברהם שלונסקי להפוך את המסע ואת זיכרונותיו לתהליך של למידה: למידה על תולדות עמנו ומורשתו, על הצורך במעורבות לסילוק עוולה, על פיתוח החוסן האישי התובע לגלות חמלה וסיוע לחלש גם ברגעי מצוקה ושכול.

מאחלת לכם שמסע זה יהווה עבורכם מעבר לחוויה הרגשית גם שיעור מרתק לחיים בו תבינו את גודל האחריות המוטלת עליכם, דור ההמשך, בטיפוח ובשימור המורשת היהודית ובהגנה על קיומנו כעם ומדינה.

שרה פינטו

מנהלת קריית החינוך

אורט מוצקין

דבר מנהל חטיבה עליונה אורט מוצקין

אוגוסט 2019
אלול תשע"ט

תלמידים ומורי המשלחת לפולין היקרים

המסע לפולין הינו מסע בו אנו מתייחדים עם שישה מיליון מבני עמנו אשר נספו בשואה. אתם נוסעים על מנת להכיר מקרוב את המרכז היהודי הגדול טרם השואה הנוראה.

פולין הייתה במשך שנים רבות המרכז הרוחני היהודי מהמשמעותיים ביותר בעולם. הקהילה היהודית ערב השואה מנתה למעלה מ-3 מיליון יהודים. פולין לאחר השואה הייתה ריקה כמעט מיהודים. דברים אלו מוכיחים עד כמה השואה הנה אירוע בלתי נתפס על ידי בן אנוש.

חברי משלחת יקרים, אתם עתידים לחוות את המסע לפולין, תראו את שרידי התופת הנוראית, את הפרחים הפורחים על אדמה ספוגת דם, את המקומות בהם חיו קהילות גדולות מאד של בני עמנו ולעיתים שריד לא נשאר.

במסע זה תוקירו את רוחו האיתנה של העם היהודי אשר לאחר התופת שעבר הצליח להקים את מדינת ישראל המובילה בעולם בתחומים רבים.

בשנת ה-71 לקיומה של מדינת ישראל. אנו החיים במדינת ישראל חייבים לשמור על זיכרון השואה ובעיקר לכבד את אלו ששרדו. עבורנו כולם גיבורים.

אני מאחל לכם מסע חוויתי ומשמעותי וזכרו: כל עוד אנו זוכרים את הנספים בשואה, הם חיים בתוכנו.

כאשר תשובו מהמסע דעו כי חלה עליכם האחריות ההיסטורית לזכור ולעולם לא לשכוח ויחד עם זאת לזכור "אין לי ארץ אחרת גם אם אדמתי בוערת..."

שלכם

אמיר איזנברגר

מנהל החטיבה העליונה

זכר מנהלת המשלחת והצוות המלווה אורט מוצקין

תלמידי משלחת פולין היקרים אורט מוצקין 2019,

המסע לפולין חושף אותנו לשאלות רבות ולחוויות מאתגרות, מטלטלות ומעצבות כאחד. אנו צועדים על אדמת פולין ובפנינו נגלה האושר הרוחני של העם היהודי והאסון הגדול שפקד אותו.

זכרו כי השואה בידי אדם התבצעה!

מה הופך אדם למבצע פשעים כה נוראיים נגד אדם אחר? שאלה זו ורבות אחרות אנו נושאים עמנו למסע זה. לחלקן נמצא תשובות ועל רובן נמשיך ונתהה. השאלות, החקר, הלמידה וההתבוננות הם חלק ממסע זה.

לצד כל העצב והכאב תשמעו על מעשי גבורה והישרדות מעוררי השראה של אנשים שקבלו החלטות גורליות ועשו מעשה.

בעודנו על אדמת פולין באתרי מחנות ההשמדה ובבתי הקברות נרכין ראש לזכר המיליונים שנספו ונישא ראש בגאווה על העם שהצליח לזקוף קומה ולהקים מדינה מתוך התופת.

אנו תקווה כי כל אשר תעברו במסע זה יחדד את חשיבות אהבת האדם, הוקעת כל מעשה גזענות ואפליה ושמירה על מדינת ישראל וערכיה הדמוקרטיים עליהם הוקמה.

צאו בשלום וחזרו בשלום,

שוש נחמיאס מנהלת המשלחת

וצוות המורים המלווים: יורי, רווית, שי, מיוראל וסימונה

דבר יו"ר ועד הורים אורט מוצקין

תלמידים יקרים,

רוב היהודים בארץ ישראל הגיעו ארצה לאחר השואה מרחבי העולם, כמעט לכל אחד מאתנו שורשים מאותן תפוצות. במוזיאון המאירי בצפת ישנה תמונה עם המשפט שאמר מפקד הפלמ"ח יגאל אלון שכבר שגור בפי כולנו: "אדם שאינו מכבד את עברו גם ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל..." אנחנו חייבים לקשור בין העבר להווה ולעתיד על מנת ליצור עתיד טוב ובטוח יותר.

אסור לנו להתכחש ולשכוח את העבר! חשוב לזכור, חשוב לדעת מאין באנו, חשוב להבין מה עמי העולם מסוגלים לעשות, חשוב מאוד לזכור את הנספים, הנהרגים והמוסרים נפשם ביערות, בגטאות ובמחנות ההשמדה.

נשיקה וחיבוק הן פעולות פשוטות וברורות לכולנו, המחשבה שמילויני ילדים ומבוגרים יהודים, לא זכו לנשיקה וחיבוק במשך שנים רבות בתקופת התופת הנאצית, שסבלו את הרעב וההשפלות, את הפחד והזוועות היא קשה מנשוא, ואתם בחרתם לראות זאת מקרוב. בהחלט חוויה קשה מאד אשר מעצבת את אישיותכם ועתידכם כבני העם היהודי ואזרחי המדינה היהודית.

המסע הזה חשוב לכל יהודי, הגעתם לפולין, מקום רחוק וקר, אדמה שעליה חיו מיליוני יהודים בתחילת המאה הקודמת ושם גם קיפחו את חיי מיליונים מבני עמנו.

החיים שלכם ושל כל הילדים במדינה שלנו, רחוקים מרחק עצום מחייהם של ילדים בתקופת מלחמת העולם השנייה. החופש, האפשרויות הבלתי נגמרות, האהבה וסיפוק הצרכים הבסיסיים הם דברים מובנים מאליהם היום וזה נפלא שזה כך, שכך אתם יכולים לחיות את חייכם, אבל אסור לשכוח שכל דבר שנראה לכם כבסיסי ביותר יכול להיות רק חלום אצל אדם אחר או בזמן אחר את זה תמיד זכרו.

הסתכלו סביב, מעבר לעדויות וסיפורי הזוועה שבטח שמעתם, יש רחובות, עצים, אנשים וטבע. גם בתקופה ההיא אנשים הסתובבו, עבדו, קנו בחנויות וקיימו חיים שלמים. כך גם אנחנו היום וזה אומר שלכל עבר יש עתיד ואנחנו צריכים להסתכל לעתיד, לזכור ולעולם לא לשכוח את מה שקרה על מנת שהעתיד שלנו יהיה בטוח. ובכדי שלא יחזור מה שקרה בנינו מדינה לתפארת והקמנו את הצבא האיכותי בעולם ובעוד שנה גם אתם תתגייסו לשמור על המדינה שלנו ועל העם הנבחר.

העובדה שאתם חלק מהמסע הזה בוודאי לא קלה מבחינה ריגשית, אבל בוודאות מחברת אתכם למוצאכם, עובדת היותכם יהודים וקושרת אתכם לרצף ההיסטורי של העם שלנו.

מפה מסתכלים קדימה, לומדים להעריך את מה שיש, נהנים מדברים קטנים, אוהבים ונאהבים.

ילדים יקרים שלנו - אנחנו גאים בכם ואוהבים אתכם ובטוחים שלמרות כל הדמעות, אתם יודעים לעשות את ההפרדה וגם מחייכים, צוחקים ונהנים במסע זה.

יגאל אלון הוסיף ואמר "כל חיינו בארץ הזו הם עדות נחרצת לכך שלא שכחנו דבר, אך למדנו הרבה"

בברכה
דני הורוביץ
יו"ר ועד ההורים

תפילת הדרך

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו קונה שמים וארץ
שתוליכנו לשלום,
ותטיסנו לשלום,
ותגיענו למחוז הפצנו לשלום,
ותמלטנו מרוח סועה וסער,
ומשעות רעות המתרגשות לבוא לעולם,
ומכל מיני תקלות ופרענויות,
שמרנו והצילנו בתוך כל אחינו בני ישראל הטסים בנתיבי אור,
והעוברים בארחות ים ודרכי יבשה מכף כל-אויב ואורב,
ומכל אסון ונזק, ומכל צער וצרה.
אנא אמן די האוזנים בהגה, והכן רחם להנהגנו לשלום,
כי בך בלבד חסינו מעתה ועד עולם.
כי אל שומע תפלה ותחנן אתה.
ברוך אתה יהוה שומע תפלה:

פולין

תכנית המסע

היום הראשון 08.08.2019 נחיתה בוורשה. ביקור בבית הקברות היהודי

בוורשה וביקור בווילה בגן החיות

היום השני 09.08.2019 ביה"כ של טיקוצ'ין, יער לופוחובה, טרבלינקה

היום השלישי 10.08.2019 זלוטה, ואליצוב-שלנגל, כלודנה, אומשלגפלץ,

מסלול הגבורה אנדרטת רפפורט

היום הרביעי 11.08.2019 מאידינק, בית הכנסת בקרשניק

היום החמישי 12.08.2019 בית הקברות בקילצה, קז'ימיש, גטו פודגוז'ה

היום השישי 13.08.2019 אושוויץ

היום השביעי 14.08.2019 בירקנאו

לומדים, זוכרים, משפרים

המסע לפולין

מחזור ע"ג אורט קריית מוצקין 2019

יומן המסע של _____

אמנת המשלחת לפולין - משלחת אורט קריית מוצקין

08-14.08.2019

- **כבוד הדדי** – נתייחס בכבוד למדינת פולין ולמוסדותיה, לכללי האתרים ולתושבי המקום, לחברי המשלחת, התלמידים ולכלל הצוות שעמנו.
- **אחריות אישית** – נבצע את תפקידנו כראוי, נעמוד בלוחות זמנים, נמלא אחר הוראות הצוות והוראות המאבטחים.
- **עזרה הדדית** – נהיה קשובים לחברינו למסע, נכבד את דעותיהם, את אמונותיהם ואת רגשותיהם. נעזור זה לזה ונתמוך אחד בשני.
- **הרחבת הידע** – נרחיב את עולם הידע, ניגע בעולם הרגש, נמלא את עולמנו הערכי ונחלוק יחד רגעים חד-פעמיים שיחרטו בזיכרונו ויעצבו את אישיותנו בעתיד.

אני מתחייב/ת לייצג בכבוד את משפחתי, קריית מוצקין ומדינת ישראל במשלחת נוער חוף הכרמל לפולין.

אני מתחייב/ת לייצג בכבוד את מטרות מסע הזיכרון לפולין ולתרום את חלקי להצלחת המסע.

חתימה

הוראות ביטחון, בטיחות, כללי התנהגות וזכרים כלליים שחשוב לזכור

כל הדברים הכתובים כאן הם כללים המחייבים את כולנו, כל הזמן ולאורך כל המסע (אפילו כשעייפים ואין חשק)

ייצוג - אנו יוצאים כקבוצה וכמשלחת ישראלית. המעמד מחייב אותנו להתנהג בכבוד ובנימוס למארחינו הפולנים ולמקומות שבהם נהיה.

ביטחון - אסור להסתובב לבד בשום מקום!

- אנו יוצאים כקבוצה לכל מקום. אין אפשרות להישאר במלון או באוטובוס.
- ביציאה מהחדר – במלון **תמיד**, יש לנעול את הדלת. גם כשהולכים לישון.
- החזיקו את המסמכים ואת כספכם שמורים איתכם היטב כל הזמן.
- אסור להכניס לחדר אורחים או אנשים בלתי מוכרים.
- אם מישהו מטריד אתכם או נטפל אליכם – נתקו מגע ובואו לדווח לנו.
- החזיקו את הפספורטים צמוד לפופיק כל הזמן!!! לא להשאיר במלון!
- יתקיימו תדרכים הן באוטובוס והן כמשלחת. שימו לב היטב להוראות שתקבלו. מתן שימת לב מרבית להוראות ויישומן תבטיח את מיצוי המסע באופן מיטבי עבורכם ועבור כל חברי המשלחת.

בשדה התעופה בוורשה יפגשו אותנו מאבטחים פולנים.

חייבים להישמע לכל הוראותיהם אפילו אם הן נראות לנו מצחיקות ומיותרות. זכרו! מעשה שטות של אחד – יכול לקלקל לכולנו. שמרו אחד על השני.

כספים - כמה כסף להביא? 300-400 זלוטי ולהביא חלק (כ-30 זלוטי) במטבעות קטנים לכניסה לשירותים. אם רוצים, ניתן להביא בנוסף לזלוטי גם יורו.

היכן מחליפים כסף? ישנם מקומות מיוחדים להחלפת כספים: קנטור. אל תחליפו כסף ברחוב. יש נוכלים שמחכים רק לפרייירים כמונו!! החלפתם כסף? בדקו שקבלתם את המגיע לכם וקבלה. אנא, אל תשכחו את הארנק על הדלפק, אם אתם רוצים לראות אותו בעתיד!! ערך הזלוטי: כמו השקל פחות או יותר. מחירי המזון בפולין זולים מאשר בארץ. את רוב הכסף החזיקו צמוד לגוף. בארנק – מעט כסף לשימוש יומי. יש כייסים נהדרים שמחכים רק לנו, התמימים.

דברים שצריך לקחת - לא לשכוח להביא אותם לטיסה!!!

• דרכון

• יומן מסע

• דף ובו שמות קרובי המשפחה שניספו בשואה לקריאה בטקס קריאת השמות

נסיעות - יהיו ארוכות וגם קצרות. (בעיקר ארוכות).

ילוו אותנו באוטובוס פיילוט פולני וקב"ט פולני. הם דוברי אנגלית רהוטה במבטא פולני קל, נהג ואוטובוס (צמוד). שניהם אנשי מפתח בטיול !!!

• רדיו ומוסיקה - לא דרך הנהג. כל אחד ישמע את הלהיטים הקרובים לליבו במכשירו הפרטי עם אוזניות בלבד !!!

• שימו לב! מושבים ראשונים - למבוגרים. בזמן הנסיעה מתייעצים ומתכננים. קניות

קונים רק מוצרים שעולים אתנו למטוס!!!

חל איסור מוחלט על קניית אלכוהול וסגריות!!!

בערב בבתי המלון

עם קבלת החדר וערב לפני העזיבה עליכם לבדוק תקינות החדר והציוד בכל מלון ומלון.

במידה ומצאתם עם קבלת החדר פגמים או חוסר בציוד יש לדווח מיד למורה המלווה.

בבית המלון נמצאים רק בקומת החדרים!!!

לא מסתובבים בלובי!!!

לא יוצאים מהמלון!!!

שומרים על השקט!!!

זכרו שבמלון מתארחים אורחים נוספים.

לא מדברים עם המאבטחים הפולנים!!!

ארוחות הבוקר תוגשנה בבתי המלון והן בסגנון מזנון. בתום ארוחת הבוקר תתפנו להכין לכם כריכים לארוחת הצהריים.

(הנוכחות בחדר האוכל בבוקר הינה חובה ותיבדק נוכחות מול המורה המלווה).

ארוחות ערב חמות תוגשנה בבתי המלון.

בבוקר של מעבר ממלון למלון ההתארגנות חייבת להיות מהירה ביותר ויעילה.

יורדים עם המזוודות, צוות לוגיסטיקה בכל קבוצה מארגן את המזוודות על האוטובוס. כולם עוזרים לכולם להתארגן מהר.

לא תהיה גישה למזוודות בתא המטען עד ההגעה בסוף היום למלון הבא.

העלייה על האוטובוסים עם הצגת דרכון למורה המלווה!!!

בחלק מבתי המלון יש שירותים אקסטרא-הם יקרים מאוד. אל תפעילו כל מיני

כפתורים בלתי מזוהים-הם עלולים לעלות כסף, כולל ערצים מסויימים בטלוויזיה.

שמרו היטב על מפתח החדר, איבודו עולה כסף רב.

המנעו מלשים את המזוודה על שולחן בחדר. המארחים הפולנים מאוד לא אוהבים

את זה. המזוודה עלולה לשרוט את השולחן ועלולים לחייב אתכם.

נעלם לך משהו??? (קודם כל חפש טוב טוב) בגלל העייפות וההתרגשות רובינו לעיתים לא נמצא המון דברים ונהיה עסוקים בלחפשם. בכל זאת לא מצאת?? פנה

למבוגרים.

תקשורת - מומלץ לארגן חבילת תקשורת מהארץ.

בצאתכם מהבית בדקו שוב אם לא שכחתם דרכון.

חברי המשלחת לפולין 2019

שרה פינטו, מנהלת קריית החינוך
אורלי אלמוג, מנהלת פדגוגית
מירי סופרנו, אחות

רווית אסרף ושי מורג

שוש נחמיאס, מנהלת המשלחת
יורי אינגרמן

רומנו עמית	אברהם בת-אל
רוזן טל	אלמו מלי
סגל יאיר	וינר מיה
שפיץ נוי	אלבין עינב
טל עמית	אראני אורפז
טולדנו שירז	ארגמן ליאב
פוגל שני	אסור אופק
זקן נוי	אבי אופק
ז'נל נוי	אביטן אופק
צ'ליך דניאלה	אביזמל דניאל
נחמיאס איילה	בך הילה
ג'מבר ליאל	בן גרא ליאור
סבג איליי	ביכמן משי
	בלייס ניר
	כהן בר
	דגן אלון
	דרי יורן
	דורושקביץ
	ויקטוריה
	גרונר אירה
	אריאל
	חדידה עומרי
	קיזנר איתי
	לייבה איתי
	לייבה מור
	משולם מרים
	פלג סיים
	רדל הילה

כהן עידו	אהרונוב שני
פירנקו דולב	אבני עופרי
צפר ליאור	בר און מיתר
שטרן ניר	ברק הילה
פריאנטה נועם	בן אודיז'ימית
קארו לינאי	ברקוביץ נועם
ששון יהב	ביטון מאי
בן דוד אור	ביטון שי
ליטבק ליאנה	פזירמן גאיה
סיגל דניאל	גליה עמית
	גולדנר שירן
	גוטהלף ליאור
	הרשקוביץ
	אוהד
	קוגן עדי
	ליפה עופרי
	מילגרום רואי
	מילגרום סהר
	משה אור
	פריאנטה יובל
	פינטו תומר
	רוד אביטל
	סבג משי
	שמריהו ליעד
	שילר מאיה
	סולוביץ'יק איתי

סימונה קשת ומיוריאל סולומון

עזרן איתי	דרייר דין
בר שיר	עזרן שגיא
בלינסקי בר	אלנבוגן יובל
בן הרוש אופק	גרטי מור
בוזגלו רעות	זוארץ מאי
כהן נועה	זיסקינד נועה
דור יובל	חזקיה ספיר
עדן נועם	טימור שי
גורמן בת אל	
קרפ יפית	
קומיסר שחר	
קושניר כפיר	
לטמן עדי	
לייבה יובל	
לידרמן בר	
מעוז נפר	
נדלר אריאל	
רוימי נוי	
רובין ורוניק	
סבג אורי	
שמע אוראל	
שמש שחר	
סובוביץ אורי	
סודרי ניר	
טל עומר	
טויזנר שני	
זוארץ שחר	
דויד נועם	

יראה את שירי האמנה הנה
 והכר: מכל אלה אתה בא
 איך לך.
 עשה מהמסע שלך לא יהיה חסר ערך
 על אמת האמות שלך לא יהיה חסר ערך.
 עבורך ועבור ילדיך, יהיה האהב של אהבת
 להתראות - כך שכרי הנאה - את
 תקבולתי חשנה כאן...
 לא יביט לרש חרש, לא אחר ולא לזולתם!
 (בריא לוי)

רשימת מונחים ומושגים

- אומשלגפלאץ** - כיכר השילוחים בורשה. מתאריך 22 ביולי 1942 ואילך.
- איינזצגרופן** - יחידות ניידות של הס"ס והס"ד שנתלוו ליחידות הצבא הגרמני בפלישה לפולין (1939) ולבריה"מ (יוני 1941). תפקידם הרשמי היו לחסל מתנגדים פוליטיים.
- אקציה** - פעולה נגד היהודים, לרוב בגטאות כדי לרכזם ולשלחם להשמדה.
- "ארגון יהודי לוחם"-א"ל:** המחתרת היהודית בורשה, בראשה מרדכי אנילביץ.
- "ארגון צבאי יהודי"-א"צ:** המחתרת היהודית הרוויזיוניסטית בוארשה בראשה עמד פבל רנקל.
- גנרלגוברנמן** - השם שנתנו הגרמנים לשטחי הכיבוש של פולין. פרט לשטחים שסופחו לרייך ולברה"מ.
- גסטאפו** - המשטרה החשאית בגרמניה הנאצית. חלק ממשטרת הביטחון.
- ועידת ואנזה** - ועידה שזימן ריינהרד היידריך ב-20 בינואר 1942 כדי לתאם את "הפתרון הסופי" של בעיית היהודים (שם צופן למבצע השמדת היהודים) היא התקיימה בפרבר ואנזה, שבברלין ומכאן שמה.
- זונדרקומנדו** - "יחידה מיוחדת" לרוב יחידה של הס"ס או של האיינזצ-גרופן. שם זה ניתן גם לקבוצות העבודה של יהודים במחנות ההשמדה שעסקו בהעברת גופות הנרצחים למשרפות או לקברי המונים.
- יודנראט** - "מועצת היהודים" מועצה של אישים יהודים שהוקמה בפקודת הנאצים בערים הכבושות.
- סלקציה** - מיון יהודים שהגיעו למחנות ונשלחו – אלה לעבודות ואלה למוות.
- קאפו** - (מאיטלקית)-ראש, משגיח על אסירים עובדים במחנה ריכוז.

פולין היום - רקע כללי

לאורך כל ההיסטוריה הייתה פולין מדינת חיץ בין מערב למזרח אירופה. באלף שנות קיומה נלחצה פולין בין שתי המעצמות השכנות, גרמניה ורוסיה שכבשו, סיפחו וחילקו אותה כמה פעמים. בהיבט הדתי הייתה פולין טריז של של קתוליות בין הנצרות הפרוטסטנטית הגרמנית ממערב לאורתודוקסיה הרוסית. בהיבט הלאומי, החברתי ומיקומה הגיאוגרפי הייתה פולין לצומת מסחרית תרבותית וצבאית – לטוב ולרע.

שטחה של פולין – 313 אלף קמ"ר.

אוכלוסייה – כ-39 מיליון תושבים. 99% מהם פולנים.

עיר הבירה - ורשה ובה חיים כ-1.8 מיליון תושבים.

דת דומיננטית – נצרות קתולית.

גבולות - פולין ארץ מישורית ברובה ומשתרעת בין הים הבלטי מצפון

להרי הסודטים והקרפאטים בדרום. פולין גובלת בגרמניה במערב, צ'כיה

וסלובקיה בדרום, אוקראינה ובלארוס במזרח וליטא ורוסיה (מחוז קלינינגרד)

והים הבלטי בצפון. פולין מישורית ברוב שטחה וכרבע ממנה מכוסה יערות.

מספר נהרות חוצים את פולין שהגדול והמשמעותי שבהם הוא נהר הויסלה

שאורכו 1,047 ק"מ.

משטרה של פולין - רפובליקה פרלמנטארית. זכתה בריבונות ב-1918 לאחר

חתימת חוזה ורסאי. לאחר מלחמת העולם השנייה הפכה פולין למדינת חסות

של ברית המועצות.

ב-1989 הפכה פולין לדמוקרטיה לאחר בחירות חופשיות לראשונה מאז

מלחמת העולם השנייה.

בשנת 1997 נוסדה חוקה חדשה. ב-1999 הפכה פולין לחברה רשמית בברית

נאט"ו וב-2004 הצטרפה לאיחוד האירופי.

נהר הויסלה

לוח אירועים - מעליית היטלר לשלטון ועד כניעת גרמניה

- 30 בינואר 1933 היטלר מונה לקאנצלר גרמניה.
20 במרץ 1933 הקמת מחנה הריכוז הראשון בגרמניה, דכאו-האסירים הראשונים היו קומוניסטים.
7 באפריל 1933 החוק האנטי יהודי הראשון: "נומרוס קלאוזוס" וסילוק יהודים משירות המדינה.
26 בינואר 1934 חתימת אי-התקפה לעשר שנים בין גרמניה לפולין.
15 בספטמבר 1935 "חוקי נירנברג" - חוקים השוללים מהיהודים את מעמדם כאזרחים שווי זכויות בגרמניה.
15-6 ביולי 1938 ועדת אוויאן-נציגי 32 מדינות וביניהן גרמניה דנו בשאלת הפליטים. לא הצליחו לפתור בעיית הפליטים היהודים.
10-9 בנובמבר 1938 פרעות "ליל הבדולח" - לראשונה אלימות פיזית מאורגנת כלפי יהודי גרמניה. 91 יהודים נרצחים, 267 בתי כנסת מועלים באש, 30,000 יהודים נכלאים במחנות ריכוז.
1 בספטמבר 1939 גרמניה פולשת לפולין-מלחמת העולם השנייה מתחילה. היטלר מורה על פתיחת מיבצע "אוטנזיה".
8 בפברואר 1940 פקודה להקמת גטו לודז' בפולין-הגטו הראשון שהוקם.
27 באפריל 1940 הימלר מורה להקים מחנה ריכוז באושוויץ.
15 בנובמבר 1940 גטו ורשה נסגר.
20 במרץ 1941 גטו פודגוז, קרקוב נסגר.
22 ביוני 1941 מבצע "ברברוסה"-פלישת גרמניה לברית המועצות.
23 ביוני 1941 יחידות האינזאצגרופן מתחילות ברצח המוני של היהודים (בורות ההריגה) בשטחים שנכבשו בברית המועצות.
3 בספטמבר 1941 ניסוי ראשון של רצח בגז (שבויים רוסיים באושוויץ).
8 בדצמבר 1941 תחילת ההשמדה בגז בחלמנו.
20 בינואר 1942 ועידת וואנזה-ועידה לתיאום פעולות כל גופי השלטון לשם ביצוע "הפתרון הסופי".
17 במרץ 1942 תחילת רצח ההמונים בבלז'ץ, מחנה ההשמדה הראשון שהופעל במסגרת מבצע "ריינהרד".
22 ביולי 1942 תחילת גירוש יהודי ורשה לטרבלינקה.
18 בינואר 1943 ורשה - המרד הקטן.
26 בפברואר 1943 משלוח ראשון של צוענים לאושוויץ.
19 באפריל- מאי 1943 מרד גטו ורשה-חיסול.
21 ביולי 1943 הוראת הימלר לחסל את כל הגטאות.
2 באוגוסט 1943 המרד בטרבלינקה.
14 באוקטובר 1943 המרד בסוביבור.

- 19 בנובמבר 1943 מרד הזונדרקומאנדו ביאנובסקה.
 15 במאי 1944 טרנספורטים מהונגריה לאושוויץ.
 6 ביוני 1944 נחיתת "בנות הברית" בחופי צרפת.
 1 באוגוסט 1944 המרד הפולני, בורשה.
 7 באוקטובר 1944 מרד הזונדרקומאנדו (עובדי המשרפות היהודיים) באושוויץ.
 27 בינואר 1945 הצבא האדום נכנס לאושוויץ. 7,650 אסירים נמצאים במחנה.
 30 באפריל 1945 התאבדותו של היטלר.
 7-8 במאי 1945 כניעת גרמניה לבעלות הברית.

מרד גטו ורשה

חברי תנועת השומר הצעיר
 מימין מרדכי אנילביץ'
 פולין, ורשה 1938

מילים שימושיות בפולנית

TAK	טק	כן
NIE	ניה	לא
PROSZE	פרושה	בבקשה
DJIEKJJE	דו'ג'ק'יה	תודה
PRZEPRASZAM	פ'ש'פ'ר'ש'א'ם	סליחה
DZIEŃ DOBRY	דו'יאן דוברי	בוקר טוב
DOBRY WIECZOR	דוברי ו'אצ'ור	ערב טוב
DOWIDZENIA	דוב'יד'נ'ג'יה	שלום, להתראות
WEZORAJ	ו'צ'ור'אי	אתמול
DZISIAJ, DZIS	דו'יש, דו'יש'י	היום
JUTRO	יו'תרו	מחר
RANO	ראנו	בוקר
NOC	נוץ	לילה
WIECZOR	ו'אצ'ור	ערב
POJUTRZE	פונ'יו'ט'ש'ה	מחרתיים
GODZINA	גוד'ז'י'נ'ה	שעה
MINUTA	מי'נו'ט'ה	דקה
KTORA GODZINA?	קטור'ה גוד'ז'י'נ'ה?	מה השעה?
DOBRE	דוב'ר'ה	בסדר / טוב
MAŁO	מאלו	מעט
POKOJ	פוק'י	חדר
POMOC	פומ'וצ	עזרה
GDZIE	גד'ז'י'ה	איפה
RACHUNEK	ר'כונ'ק	חשבון
SNADANIE	סני'דני'ה	ארוחת בוקר
OBIAD	אוב'יד	ארוחת צהריים
KOLACIA	קול'צ'יה	ארוחת ערב
JA CHCE YASZC	י - חצ'ה י'שצ'	אני רוצה לאכול
JA CHCE PIC	י - חצ'ה פ'יצ'	אני רוצה לשתות
JA CHCE ZAPLACIC	י - חצ'ה זפ'לצ'יצ'	ברצוני לשלם
YA SIE ZGADZAM	י - ש - גד'ל'ם	אני מסכים(ה)
ZADOWOLOJ	י'ת'ם דובול'וני	אני מרוצה
KIERUNEK	ק'ירונ'ק	כיוון
KIEROWNIC	ק'ירובני'ק	נהג
SYNAGOGA	סינ'גוג'ה	בית כנסת
CMENTARZ	צמנ'קש	בית עלמין
MAGISTRAT	מג'יסטר'אט	עיריה
RYNEK	ר'י'ק	שוק
STARE MIASTO	ס'טרה מי'אסטו	עיר עתיקה
NAZDROWIE	נז'רוב'יה	לחיים
DOBRI PODRUSZ	דוברי פודרוש	נסיעה טובה

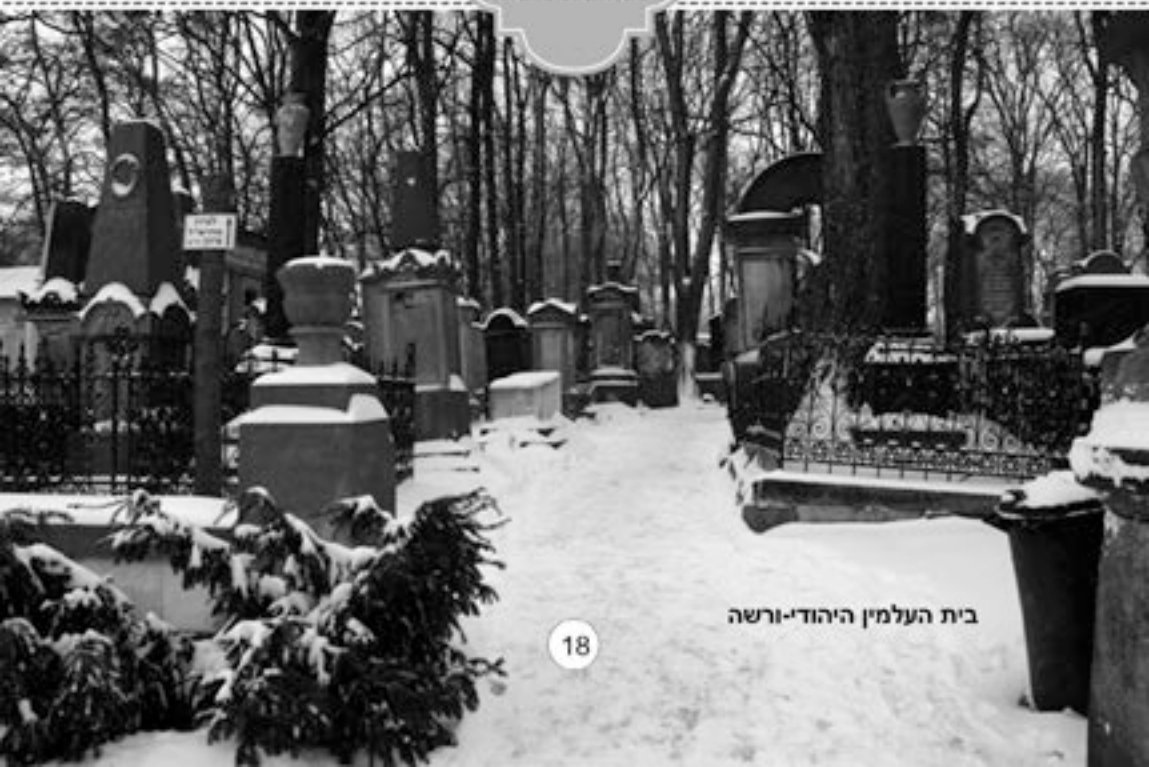
הווילה בגן החיות

ביקור בוילה בגן החיות

היום הראשון
למסע
08.08.2019

נחיתה בוורשה | ביקור בבית
הקברות היהודי בוורשה

בית העלמין היהודי-ורשה

"כשהואם כותב על השואה
הוא לא כותב את האלים
הוא נחמם באלים
כי אין לתאר
את מה שהקורבנות פרטו
כאשר המוות היה הנראה
והחיים היו נם"
(אלי וילן)

יער לופחובה

טרבלינקה

היום השני
למסע
09.08.2019

ביה"כ של טיקוצ'ין
יער לופחובה

טרבלינקה

"עתידי טוב יותר לאנשות. טאון
לא באשטר חברתי ליה או אחר.
אלא באדעם טוב יותר"
(יאנע קורצ'אק)

אומשלגפלץ
מסלול הנבורה
אנדרטת רפפורט

היום השלישי
למסע
10.08.2019

זלוטה
"ואליצוב- שלונגל"
כלודנה

"מה שעבר עלינו לא ניתן לתאר במילים.

נפל דבר שהוא למעלה מחלומותינו הנועזים ביותר.
הגרמנים ברחו פעמיים מן הגטו. פלוגה אחת שלנו
החזיקה מעמד 40 דקות והשמייה למעלה משש שעות.
המוקש שהוטמן בשטח המברשתנים התפוצץ.
כמה פלוגות שלנו התקיפו את הגרמנים אשר נמלטו.
אבודותינו בכח אדם מעטות ביותר. אף זה הישג.
יחיאל נפל כחייל גיבור על ידי מכונת הידייה.
אני מרגיש שמתרחשים דברים גדולים
והדבר אותו העזנו לבצע ערכו רב ועצום..."

מרדכי אנילביץ'

מפקד אי"ל

וממובילי מרד גטו ורשה

“הדרך לאוהב נסללה על ידי
האנטישמים אך רוצה על ידי
האדישות”
(איאן קרשו)

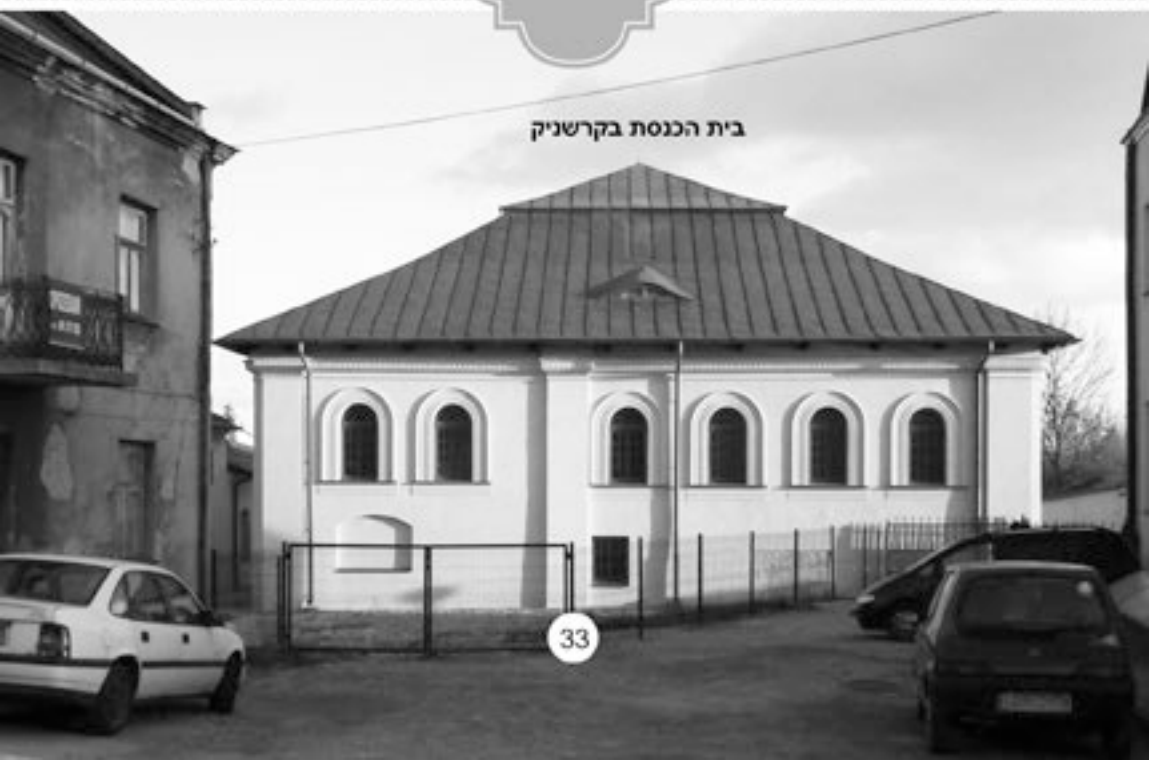
מיידנק "הר האפר" - "גורלנו שלנו הוא אזהרה לכס".

בית הכנסת בקרשניק

היום הרביעי
למסע
11.08.2019

מיידנק

בית הכנסת בקרשניק

"אדישות איננה מעוררת תשובה
אדישות איננה תשובה
אדישות איננה התחלה- היא סוף!"
(אלי וינל)

בית העלמין בקילצה

גטו פודגוזה

היום החמישי
למסע
12.08.2019

בית הקברות בקילצה
קז'מיש

כיכר פודגוזה-גטו קרקוב

עזרים ושכר עצמות.
פלוס וחמישה שרירים.
יש בכל ברית של אצבעותי
החמש.

הרי לה די והותר,
כדי לכתוב את "אין קאמף"
או את "בו הדב".
(כל הוד
ויסלבה שיאברוסקה)

אושוויץ

אושוויץ

היום השישי
למסע
13.08.2019

אושוויץ

"כקבר הלה, יידי, טאונט לא
רק עצמות se היהודים הנרצחים.
קבור בו אס האצבון האנשי
והוא לה, אשר חייב, כראש
וראשונה, לקום בתחיית האתים".
(יוליאן טובים)

אשוויץ-בירקנאו

בירקנאו

היום השביעי
למסע
14.08.2019

כי האצבע
שתחת
ל
הכותרת הלה שיכול
להסוך את העולם
לטהור וכוהו
היא
לא אצבע אלוהים
אלא אצבע האדם
קצטניק

אחרית דבר

מתוך מנשר הניצולים) הוקרא לראשונה ע"י ניצול השואה צבי גיל בטקס שחתם את הכנס הבין-לאומי שהתקיים ביד ושם בנושא "מורשת ניצולי השואה ההשפעות האתיות והמוסריות לאנושות" כקריאה לעולם כולו. הטקס נערך בבקעת הקהילות ביד ושם ביום ה', כ"ט בניסן תשס"ב, 11 באפריל 2002.

אנוזו דור ניצולי השואה הולכים ומתמעטים. בעוד שנים לא רבות לא יהיה עוד על כדור הארץ אדם שיוכל להעיד: 'אני זוכר את מה שאירע בשואה'. יוותרו רק ספרי זיכרונות ומוזיקר, תמונות וסרטים, ועדויות ניצולים. או אז יהפוך זיכרון השואה מוגרל כפוי, הזותם בבשרנו ובנשמתנו, לייעד היסטורי שעל האנושות ועל הדורות הבאים לשאת באזריות לעקת בו תוכן ומהות.

באביב 1945, נרמו קולות וזוועות מלחזמת העולם השנייה, ואני, שרידי יהדות אירופה, יצאת ממחנות המוות ומנאות ההריגה, אוד מעיר ושנים ממיטפונה, מוכים ומרי נפשי, מויתמים, ללא קהילה וללא בית, ובלי נפשי קרובה המזוכה לנו ברזובי תבל.

המלחזמה הסתיימה, אך אני תהינו, נבוכים וכואבים, האם אזרי זושכת הגטאות, רכבות המוות ומוזנות הריכוז וההשמדה, נהיה עוד מסוגלים לתזויות בקרבנו את פתיל הזויים, לאהוב, לעבוד, להקים מיטפונות ולצין ימי זוג ומועד?

אני לא נהפכתי לשונאי אדם ולשוזורי נקם על דם נקיים. זוהי עדות ניצווחת לערכי המוסר הטבעיים בהוויית עמנו עתיק היומין, ולאמונה ברווח האדם ובהשגווחה. אני בוזרנו בזויים. שיקמנו את עצמנו, השתלכנו במאבק להקמת מדינת ישראל ותרמנו לזכרה בישראל ובארצות ההגירה השונות שאליהן הגענו.

מרבית שרידי השואה באו לישראל - מדינת העם היהודי. היה זה עבורם לקוח קיומי מהשואה.

ביסודותיה של מדינת ישראל הונזו לא רק זכרם של עישה מיליון מבני העם היהודי שהושמד, אלא גם הלקזוים ההיסטוריים כדי שלא תשנה עוד שואה.

מאז ועד היום אני מתמודדים עם הסוגיות המעיקות הרבות העולות מסיפור השואה: על מה ולמה נעשתה הזוועה? מדוע סומנו היהודים על-ידי הגרמנים כסכנה לאנושות עישי להטמידם? מדוע דווקא מקרב העם הגרמני שהיליד הוגים ומורי הלכה באתיקה וענקי יצירה בתרבות המודרנית יצאו הרוצזוים שיערו והפעילו את מכוונת ההשמדה וזסרת התקדים?

כזולק מוזיכרון השואה אני קוראים לזותר ללא לאות לשמירה קפדנית על זוי אדם ולהימנע מיטפכות דמים.

”כולנו זקוקים לחסד” נורית גלרון

מילים: נתן זך לחן: אילן וירצברג

”כולנו זקוקים לחסד,
כולנו זקוקים למגע.
לרכוש חום לא בכסף,
לרכוש מתוך מגע.
לתת בלי לרצות לקחת
ולא מתוך הרגל.

כמו שמש שזורחת,
כמו צל אשר נופל.
בואי ואראה לך מקום
שבו עוד אפשר לנשום.

כולנו רוצים לתת
רק מעטים יודעים איך.
צריך ללמוד כעת
שהאפשר לא מחייך,
שמה שניתן אי פעם
לא ילקח לעולם.

שיש לכל זה טעם,
גם כשהטעם תם...
בואי ואראה לך מקום
שבו עוד מאיר אור יום.

כולנו רוצים לאהוב,
כולנו רוצים לשמוח.
כדי שיהיה לנו טוב,
שיהיה לנו כח.

התקווה

מילים: נפתלי הרץ אימבר

כל עוד בלבב פְּנִימָה
נפש יהודי הוֹמִיָּה
ולפאתי מזרח קְדִימָה
עין לציון צוֹפִיָּה.

עוד ל'א אַבְדָּה תְּקוּמָתוֹ
הַתְּקוּוֹה בֵּת שְׁנוֹת אֲלֵפִים
לְהִיּוֹת עִם חֶפְשִׁי בְּאַרְצֵנוּ
אֶרֶץ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.

**מחזור ע"ג אורט קריית מוצקין
פולין 2019**

